

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

کتاب معلم

(راهنمای تدریس)

فعالیت‌های آموزشی پیش دبستانی

رشته کودکیاری

گروه تحصیلی بهداشت

زمینه خدمات

شاخه آموزش فنی و حرفه‌ای

همکاران محترم و دانش آموزان عزیز :

پیشنهادات و نظرات خود را درباره محتوای این کتاب به نشانی
تهران - صندوق پستی شماره ۴۸۷۴/۱۵ دفتر تألیف کتاب‌های درسی فنی و
حرفه‌ای و کاردانش، ارسال فرمایند.

tvoccd@medu.ir

پیام‌نگار (ایمیل)

www.tvoccd.medu.ir

وب‌گاه (وب‌سایت)

وزارت آموزش و پرورش

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

برنامه‌ریزی محتوا و نظارت بر تألیف : دفتر تألیف کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای و کاردانش

نام کتاب : کتاب معلم فعالیت‌های آموزشی پیش دبستانی - ۵۵۳/۹

مؤلفان : فرشته مجیب، سارا فرجاد، اکرم دهقانی و معصومه صادق

ویراستار ادبی : حسین داودی

آماده‌سازی و نظارت بر چاپ و توزیع : اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی

تهران : خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی)

تلفن : ۹-۸۸۸۳۱۱۶۱، دورنگار : ۹۲۶۶۰۸۸۳، کدپستی : ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹

وب‌سایت : www.chap.sch.ir

مدیر امور فنی و چاپ : سید احمد حسینی

صفحه‌آرا : مریم نصرتی

حروفچین : زهرا ایمانی نصر، فاطمه السادات محسنی

مصصح : نوشین معصوم دوست، شهلا دالایی

امور آماده‌سازی خبر : زینت بهشتی شیرازی

امور فنی رایانه‌ای : احمدرضا امینی، ناهید خیام‌باشی

ناشر : شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران : تهران - کیلومتر ۱۷ جاده مخصوص کرج - خیابان ۶۱ (داروپخش)

تلفن : ۵-۴۴۹۸۵۱۶۱، دورنگار : ۴۴۹۸۵۱۶۰، صندوق پستی : ۱۳۹-۳۷۵۱۵

چاپخانه : شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران

سال انتشار : ۱۳۹۳

حق چاپ محفوظ است.

شابک ۷-۲۳۴۰-۵-۹۶۴-۹۷۸-۹۷۸-۹۶۴-۰۵-۲۳۴۰-۷ ISBN 978-964-05-2340-7

به نام خدا

نه ماه در انتظار آمدنش خانه آراستیم و لحظه شماری کردیم.
از آن پس، هر سال به مناسبت زادروزش شمع افروختیم،
شیرین کام شدیم و آرزو کردیم.
آرزو کردیم که زودتر، زودتر و زودتر بزرگ شود.
سال‌های کودکی تند و سریع گذشت ...
ناگاه با نوجوانی روبه‌رو شدیم که دیگر کودک نبود!
در بهت و افسوس فرورفتیم که چه زود گذشت؟!
نام کودک امروز است.

فهرست مطالب

— پیش‌گفتار

— بخش اول : آگاه شویم

۱	— هدف کلی
۲	— اهداف رفتاری
۳	— مقدمه
۴	— برنامه‌ریزی درسی
۴	— عناصر تشکیل دهنده برنامه درسی
۳۸	— خلاصه بخش اول
۳۹	— طرح درس پیشنهادی

— بخش دوم : توجه کنیم

۴۰	— هدف کلی
۴۱	— اهداف رفتاری
۴۲	— مقدمه
۴۲	— رویکرد آموزشی کتاب
۴۳	— ویژگی‌های کتاب فعالیت‌های پیش‌دبستانی

۴۵	– چرخه یادگیری تجربی کُلب
۴۷	– طبقه بندی فراگیران براساس چرخه یادگیری
۴۷	– تهیه پوشه کار
۵۰	– فرم شماره ۱ برنامه ریزی یک فعالیت آموزشی
۵۱	– راهنمای تکمیل فرم شماره ۱ و نمونه کار
۵۳	– فرم شماره ۲ (برنامه ریزی مفاهیم آموزشی)
۵۴	– راهنمای تکمیل فرم شماره ۲ و نمونه های کار
۵۸	– چند عنوان برای تمرین هنرجویان
۵۸	– یک پروژه آموزشی
۶۴	– طراحی درس و ارزیابی آن
۶۶	– فرم ارزیابی هنرآموز بعد از تدریس هر فصل
۶۷	– هنرآموز عزیز خود را بیازماید

– بخش سوم : اجرا کنیم

۶۹	– هدف کلی
۷۰	– اهداف رفتاری
۷۰	– مقدمه
۷۳	– فصل اوّل : ویژگی های کودکان پیش از دبستان
۷۸	– فصل دوم : نقش و اهمیت بازی در دوران پیش از دبستان
۱۰۱	– فصل سوم : نقش و اهمیت فعالیت های هنری دوران پیش از دبستان
۱۲۰	– فصل چهارم : نقش و اهمیت سلامت در دوران پیش از دبستان
۱۳۹	– فصل پنجم : نقش و اهمیت زبان در برقراری ارتباط
۱۵۹	– فصل ششم : نقش و اهمیت آموزش مفاهیم دینی و اخلاقی در دوره پیش از دبستان
۱۸۰	– فصل هفتم : نقش و اهمیت شناخت طبیعت در دوران پیش از دبستان
۲۰۰	– فصل هشتم : نقش و اهمیت آموزش مفاهیم اجتماعی در دوره پیش دبستانی
۲۱۷	– فصل نهم : نقش و اهمیت آموزش مفاهیم ریاضی در دوران پیش از دبستان
۲۴۲	– فصل دهم : نقش و اهمیت آموزش غذا و تغذیه در دوران پیش از دبستان

پیش‌گفتار

یادگیری به معنای افزایش توانایی از راه کسب تجربه، فرایندی است که در سرتاسر زندگی انسان جریان دارد و نیازمند تحول بنیادی در ذهن، بینش، نگرش و طرز تفکر انسان است.

بنابراین هر فعالیتی که در کلاس صورت می‌گیرد، نحوه ارائه اطلاعات، اجرای تمرین‌ها و فرصت‌هایی که به فرد یا گروه برای فعالیت می‌دهید بر روی دانش‌آموزان، اثر انگیزی دارد. در واقع دانش‌آموز براساس اینکه شما چگونه معلمی هستید، چگونه عمل می‌کنید و در کلاس چه احساسی دارید نسبت به شما و نحوه کارتان واکنش نشان می‌دهند.

با توجه به این موارد، معلمین برای درک انگیزش و نحوه افزایش آن در دانش‌آموزان، شاید در ظاهر ابزار محدودی در اختیار داشته باشند اما با آگاهی بیشتر، می‌توانند هنرجویان خود را در خصوص ماهیت انگیزه یادگیری، نحوه گسترش و درونی کردن آن و بالاخره افزایش شوق یادگیری و به کار بستن آن، از درک کامل‌تری برخوردار سازند. چه گروه از معلمان توانایی آشکارسازی انگیزه درونی دانش‌آموزان را دارند؟
معلمانی که :

- از نیازهای تک‌تک دانش‌آموزان خود مطلع باشند.
- نسبت به محدودیت‌ها، مقررات و امکانات آگاه و باثبات باشند.
- آرام، صمیمی و علاقه‌مند به کار باشند. همچنین به کار مثبت دانش‌آموز و نحوه تشویق صحیح و به موقع آنها آگاه و در عین حال شوخ‌طبع و منضبط باشند.

به‌طور کلی داشتن نگاه مثبت نسبت به کار، کسب اطلاعات جدید، احترام گذاشتن به دانش‌آموز و ... بستر مناسب را برای تشویق دانش‌آموزان و دادن انگیزه به آنان مهیا می‌سازد.

از این‌رو شما هنرآموز گرامی به عنوان «برانگیزاننده» باید فرصتی خلق کنید تا تمایلات هنرجویان را به پذیرش مسئولیت و فراگیری پرورش دهید.

در واقع شما در فرایند یادگیری فرصت‌هایی را برای مشارکت هنرجویان به‌وجود می‌آورید تا آنان در یادگیری به اهمیت مسئولیت‌پذیری بی‌بهرند و الگوی مشارکت علمی خود را در داخل و حتی بیرون از کلاس گسترش دهند و به‌طور فعال و شخصی درگیر فعالیت‌های یادگیری شوند و خودانگیزی آنان ارتقا یابد.

به این ترتیب، با دادن مسئولیت یادگیری به هنرجویان از دو مشکل انتقال اطلاعات، که ناشی از رویکرد معلم‌مدار است، جلوگیری کرده‌اید :

۱- پیشگیری از افت یادگیری که نتیجه کم‌مسئولیتی هنرجویان در توسعه بخشیدن به مهارت‌های لازم برای پردازش اطلاعات

است؛

۲- ملزم نشدن معلم به داشتن اطلاعات کافی درباره موضوع.

امروزه منابع متعدد می‌تواند در هر لحظه که معلم احساس کرد به کمک او بشتابد و اطلاعات را در اختیار او قرار دهد. از این رو دادن فرصت‌های بیشتر به هنرجو برای مسئولیت‌پذیری و کنترل کار خود می‌تواند در جهت مثبت باشد زیرا او نیز برای آگاهی بیشتر قادر است از منابع گوناگون (کتاب‌های درسی، اینترنت، کتب آموزشی، تجارب افراد دیگر) استفاده کند.

علاوه بر این هنرآموز، باید فضای مثبت یادگیری را در کلاس ایجاد کند. فضای مثبت کلاس یعنی داشتن محیطی امن و منظم که در آن قواعد و مقررات به وضوح بیان شود و هنرجو بداند که از او چه انتظاراتی دارند.

او باید بداند که عقاید و احساساتش مورد پذیرش است و ابداع و نوآوری‌اش با حق انتخابی که به او می‌دهند، قابل اجراست.

هنرجو باید بداند که هنرآموز به یافته‌های علمی و عملی او اهمیت می‌دهد و از او انتظار دارد که تا حد امکان تلاش کند. هنرجو باید یاد بگیرد که مشارکت و همکاری، رفتار دوستانه و نظم و ترتیب از اصول اصلی کلاس است و بالاخره فضای کلاس به نحوی است که او از گذراندن وقت در آن کلاس، علاوه بر یادگیری، رضایت خاطر به دست می‌آورد و از آموخته‌هایش می‌تواند در دوره‌های بعدی زندگی‌اش چه در محیط کار و چه در زندگی خصوصی، لذت ببرد. زیرا انتقال آموخته‌ها بسیار لازم است و اگر او نتواند آنچه را که در مدرسه آموخته به موقعیت‌های دیگر منتقل کند و در بیرون از فضای مدرسه و کلاس به کار گیرد این سؤال مدام ذهن او را به خود مشغول می‌کند که چرا به مدرسه آمده و از این کتاب و از سایر کتاب‌ها و دروسی که می‌خواند چگونه می‌تواند برای حل مسائل واقعی زندگی بهره‌گیرد؟ آموزش امروز بیش از پیش به دیدگاه «میان‌رشته‌ای»^۱ توجه می‌کند، یعنی آموختن و به کار گرفتن آن آموخته‌ها در زندگی.

کتاب فعالیت‌های آموزشی پیش‌دبستانی با هدف توانمند ساختن هنرجو برای آموزش به کودکان در مراکز پیش از دبستان به ارزش چهار واحد درسی نظری و عملی (دو واحد نظری، دو واحد عملی) تدوین شده است.

۱- میان‌رشته‌ای همان دیدگاه تلفیقی است که در بخش‌های بعدی مفصلاً پیرامون آن صحبت می‌شود.

مقدمه

با توجه به نقش کلیدی این کتاب و برای راهگشایی هر چه بیشتر در امر آموزش، کتاب راهنمای تدریس فعالیت‌های آموزشی پیش از دبستان آن نیز طراحی و تألیف گردید. این کتاب در سه بخش طراحی شده است.

بخش اول، آگاه شویم :

هدف کلی این فصل آشنایی هنرآموزان گرامی با اصول تدریس است (کلیات تدریس)؛

بخش دوم، توجه کنیم :

هدف کلی آشنایی با روش‌ها و راهکارهایی برای رسیدن به اهداف کتاب است؛

بخش سوم، اجرا کنیم :

هدف کلی آشنایی هنرآموزان با نحوه اجرای محتوای فصول کتاب در طول سال است.